

Θέμα:

Τι ξέρουμε
για τον αυτισμό;

ΕΠΕΑΕΚ 2

"ΑΝΑΔΟΜΗΣΗ"

Αναβάθμιση του θεσμού της Εκπαίδευσης ατόμων με αυτισμό
στην Α/βάθμια και Β/βάθμια Εκπαίδευση.

Μέτρο 1.1 Βελτίωση των συνθηκών ένταξης στο εκπαιδευτικό
σύστημα Ατόμων Ειδικών Κατηγοριών

Ενέργεια 1.1.4 Εκπαίδευση Ατόμων με ειδικές Ανάγκες, κατηγορία
πράξεων α.

ΟΔΗΓΟΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

<http://autismanadomisi.uoa.gr>

ΙΔΡΥΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ « Η ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ

(ΕΙΔΙΚΩΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟ) Ν. ΜΑΚΡΗ, ΑΤΤΙΚΗΣ ΤΚ 190 05

ΤΗΛ.: (22940) 91.206, (22940) 96.013. FAX: (22940) 91.407, e-mail:pammakar@internet.gr

ΕΠΕΑΕΚ 2

Ομάδα εργασίας για την εποπτεία της πρακτικής άσκησης

Υπεύθυνος ομάδας

Χρήστος Μπουντουβάς Δάσκαλος

Μέλη

Αναστασίου Αργυρώ Δραματοθεραπεύτρια

Βογινδρούκας Γιάννης Λογοπεδικός

Δέδες Δημήτρης Δάσκαλος ε.α.

Δίπλα Αναστασία Δασκάλα ε.α.

Κωστοπούλου Μαρία Δασκάλα ε.α.

Παπαγγελόπουλος Νίκος Δάσκαλος – Λογοπεδικός

Φραντζέσκου Αντουανέτα Ειδική Παιδαγωγός

ΚαμπούρογλοΜαρίτσα υ Λογοπεδικός

Ηλεκτρονική επεξεργασία κειμένων

Οικονόμου Βασίλης Πληροφορικός

Λυκοκώστα Δήμητρα

Περιεχόμενα

1	Επικοινωνία & Γλώσσα	3
	α Μονολεκτικό επίπεδο	
	β Επίπεδο τριών λέξεων	
2	Μαθηματικά	45
	Ο αριθμός 3	
3	Αυτόνομη διαβίωση, Προεπ/κές Δεξιότητες	73
	α Ετοιμασία τοστ	
	β Βιβλίο εκπαιδευτή	
	γ Κεραμική (κατασκευή αντικειμένου)	
4	Θεατρικό παιχνίδι	119
	Συνειδητοποίηση της αίσθησης της αφής	

Εισαγωγή

Μέσα στα πλαίσια των γενικότερων στόχων του Μέτρου 1.1 και της Ενέργειας 1.1.4 δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία προϋποθέσεων που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων ατόμων με ειδικές ανάγκες ώστε να ενταχθούν στην παραγωγική διαδικασία. Ο ανάδοχος φορέας της «Αναδόμησης» το ίδρυμα για το παιδί «Η Παμμακάριστος» ύστερα από πορεία 30 και πλέον ετών στο χώρο των ειδικών αναγκών και με ιδιαίτερη ενασχόληση στον Αυτισμό τα τελευταία 10 έτη διαθέτει την κατάλληλη τεχνογνωσία για να υλοποιήσει του στόχους του επιχειρησιακού προγράμματος.

Η κατάλληλη τεχνογνωσία μεταφράζεται στις πιο σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθοδολογίες και εναλλακτικές προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση των δυσκολιών του φάσματος του αυτισμού. Το πρόγραμμα εξειδίκευσης στην «Αναδόμηση» έχει σχεδιαστεί με στόχο την μετάδοση των πιο σύγχρονων θεωρητικών θέσεων και των λειτουργικότερων εκπαιδευτικών προσεγγίσεων μέσα από το Σεμινάριο των 100 ωρών. Το πρακτικό μέρος των 300 ωρών βασίζεται στην σχεδίαση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (projects), στην οργάνωση εκπαιδευτικού υλικού, στην εφαρμογή των δραστηριοτήτων σε παιδιά με αυτισμό και στην συγγραφή της όλης διαδικασίας με την εξελικτική καθοδήγηση και εποπτεία της ομάδας Πρακτικής Άσκησης. Η σχεδίαση του πρακτικού μέρους εμπεριέχει την πρόκληση προς τους εξειδικευόμενους να εμπλακούν άμεσα και να υιοθετήσουν σταδιακά την κατάλληλη εκπαιδευτική νοοτροπία, τεχνικές και μεθοδολογία στην εκπαίδευση των αυτιστικών ατόμων.

Οι εξειδικευόμενοι εφοδιάζονται με τα Εκπαιδευτικά Αντικείμενα της «Αναδόμησης» για να μπορέσουν να ολοκληρώσουν με επιτυχία το έργο τους. Αυτά συνίστανται στο τόμο των Επιστημονικών Δοκιμίων και στο Οδηγό της Πρακτικής Άσκησης. Ο μεν πρώτος αποτελείται από επιστημονικά κείμενα με θέμα τον Αυτισμό, ο δε δεύτερος εμπεριέχει υποδειγματικές δραστηριότητες σε διάφορες γνωστικές περιοχές. Τα Εκπαιδευτικά Αντικείμενα παισιώνονται επίσης από 7 Οδηγούς Εξειδίκευσης με διαβαθμισμένες δραστηριότητες, Υποδειγματική Βιντεοκασέτα και τον φάκελο του συστήματος εναλλακτικής επικοινωνίας ΜΑΚΑΤΟΝ. Επιπλέον το όλο έργο μέσω της Γνωσιακής Πύλης θα παρέξει σφαιρική ενημέρωση για τον Αυτισμό, Διαδικτυακή Επιμόρφωση και το εμπλουτισμένο καινοτομικό λογισμικό εικονικής πραγματικότητας «επιστροφή στο σπίτι» για άτομα με αυτισμό.

Το ίδρυμα για το παιδί «Η Παμμακάριστος» μέσα στα πλαίσια της «Αναδόμησης» στοχεύει να εφοδιάσει τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς με τις απαραίτητες γνώσεις και εκπαιδευτικά εργαλεία ώστε να συμβάλλουν δυναμικά στις παρεχόμενες υπηρεσίες για τα άτομα με αυτισμό.

Ο Υπεύθυνος του Έργου

Στάθης Τριανταφύλλου

Ψυχολόγος

Ερευνητής Εκπαιδευτικής Πληροφορικής.

ΕΠΕΑΕΚ 2

1. Επικοινωνία & Γλώσσα

ΕΠΕΑΕΚ 2

Εισαγωγή στο μάθημα της γλώσσας

Τα προβλήματα λόγου που παρουσιάζουν τα παιδιά με Διαταραχές του Φάσματος του Αυτισμού (ΔΦΑ) είναι ποικίλα. Μερικά παιδιά δεν αναπτύσσουν καθόλου λόγο ενώ άλλα δεν φαίνεται να έχουν δυσκολία να κατακτήσουν το επίπεδο της γλώσσας που σχετίζεται με τη μορφή της (φωνολογία, μορφολογία, συντακτικό) έχουν όμως τεράστιες δυσκολίες στη χρήση της ως επικοινωνιακού εργαλείου. Η δυσκολία, λοιπόν, στην επικοινωνία αποτελεί το κοινό χαρακτηριστικό για όλα τα παιδιά με ΔΦΑ ανεξάρτητα από το επίπεδο γλωσσικής τους ικανότητας.

Οι πιο σύγχρονες μελέτες πάνω στην ανάπτυξη της γλώσσας υποστηρίζουν ότι αυτή είναι στενά συνδεδεμένη με την επικοινωνία και ουσιαστικά ότι οι δεξιότητες επικοινωνίας που αναπτύσσονται κατά τον πρώτο χρόνο της ζωής θεωρούνται πρόδρομοι της ανάπτυξης της γλώσσας. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά με ΔΦΑ στην επικοινωνία απαιτούν νέους τρόπους στην διδασκαλία, κατάλληλα προσαρμοσμένους, που να στοχεύουν στην αντιμετώπιση των σύνθετων αναγκών τους.

Το πλαίσιο του προγράμματος της διδασκαλίας της επικοινωνίας και της γλώσσας, διαμορφώνεται από τα στάδια της φυσιολογικής εξέλιξης. Πιο συγκεκριμένα εκείνο που είναι αναγκαίο να λαμβάνουμε υπόψη στο σχεδιασμό του Προγράμματος είναι:

- Ότι γλώσσα είναι ένα κοινωνικό εργαλείο, συνεπώς η διδασκαλία της γλώσσας θα πρέπει να στοχεύει στη λειτουργική της χρήση
- Ότι η γλώσσα χωρίς την επικοινωνιακή της πρόθεση είναι μια απλή παράταξη λέξεων, πολλές φορές χωρίς νόημα. Είναι λοιπόν άστοχη η διδασκαλία προφορικών λεξιλογίων ή σετ φράσεων και προτάσεων
- Ότι οι δεξιότητες επικοινωνίας προηγούνται της εμφάνισης της γλώσσας και μάλιστα αποτελούν και βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξή της, συνεπώς η διδασκαλία επικοινωνιακών δεξιοτήτων προηγείται της διδασκαλίας της γλώσσας
- Ότι τα παιδιά με ΔΦΑ, σε αντίθεση με τα φυσιολογικά, δεν αναπτύσσουν τις δεξιότητες επικοινωνίας, συνεπώς πρέπει να τις διδαχθούν.
- Ότι η επικοινωνία και η γλώσσα αναπτύσσονται μέσα από τη αμφίδρομη σχέση του παιδιού με τον ενήλικα στην οποία και τα δύο μέρη παίρνουν ενεργό μέρος και.

- Ότι η γλώσσα αναπτύσσεται μέσα από τις καθημερινές δραστηριότητες ρουτίνας στις οποίες το παιδί αντιλαμβάνεται ότι η γλώσσα παίζει σημαντικό ρόλο.

Για τη σειρά διδασκαλίας ακολουθούμε τα εξελικτικά στάδια της ανάπτυξης της επικοινωνίας και της γλώσσας. Δηλαδή ξεκινώντας με δραστηριότητες που βοηθούν στην καλλιέργεια των προγλωσσικών δεξιοτήτων – βλεμματική επαφή, σειρά στην επικοινωνία, κοινή προσοχή, χρήση της χειρονομίας, μίμηση, συμβολικό παιχνίδι, ακουστική διάκριση, φώνηση- περνούμε στην ανάπτυξη του πρώτου λεξιλογίου (μονολεκτικό στάδιο) και στη συνέχεια στη σύνδεση 2 και 3 και 4 λέξεων (στάδιο απλής πρότασης). Όταν τα παιδιά φτάσουν σε αυτό το επίπεδο τότε μπορούμε να εφαρμόσουμε ένα πιο τυπικό πρόγραμμα εκμάθησης των γραμματικών, μορφολογικών, συντακτικών και σημασιολογικών στοιχείων της γλώσσας.

Σε σχέση με τον τρόπο διδασκαλίας των μαθητών με ΔΦΑ υιοθετείται η μεθοδολογία, σύμφωνα με την οποία ο δάσκαλος χρησιμοποιεί συγκεκριμένες στρατηγικές και τεχνικές, όπως αναφέρονται και στην « Εκπαιδευτική Παρέμβαση» Πιο συγκεκριμένα:

- Δημιουργεί καθημερινές δραστηριότητες ρουτίνας μέσα από τις οποίες με ένα φυσικό τρόπο διδάσκει επικοινωνιακές και γλωσσικές δεξιότητες. Για παράδειγμα, το πρωινό καλημέρισμα ή την ώρα του κολατσιού.
- Χρησιμοποιεί την τεχνική της «ανταλλαγής των ρόλων»(role playing) για να ενισχύσει τη δυνατότητα επικοινωνίας
- Εστιάζει κυρίως στην κατανόηση της γλώσσας παρά στην έκφραση επειδή η κατανόηση δίνει με απόλυτη αξιοπιστία το επίπεδο γλωσσικής κατάκτησης.
- Η διδασκαλία γίνεται μέσω παιχνιδιού ώστε να παρακινεί το παιδί να συμμετέχει και να του είναι τόσο ευχάριστη ώστε να το βοηθά να εγκαταλείψει την απομόνωση στον δικό του προσωπικό κόσμο.

ΕΠΕΑΕΚ 2

Δραστηριότητα**Βασικός στόχος:** Ταύτιση αντικειμένου με φωτογραφία.**Μακροχρόνιος στόχος:**Σταδιακή ανάπτυξη του συμβόλου.
Μονολεκτικό επίπεδο.**Επιμέρους στόχοι:**Ταύτιση αντικειμένου-φωτογραφίας,
ταύτιση μεγάλου παιχνιδιού-φωτογραφίας,
ταύτιση μινιατούρας-φωτογραφίας,
ταύτιση μινιατούρας-σκίτσου,
ταύτιση μινιατούρας-συμβόλου,
ταύτιση σκίτσου-συμβόλου.**ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ****Οπτικό-ακουστικός / κινητικός συντονισμός.**Ικανότητα ανίχνευσης.
Ικανότητα ταύτισης.
Μνήμη.
Έλεγχος προσοχής.**Υλικά:**

Μικρά αντικείμενα καθημερινής χρήσης: μπάλα, κούπα, αρκουδάκι, κουτάλι, αυτοκίνητο, χτένα... Ένα σακούλι ή ένα κουτί με κατάλληλα ανοικτή τρύπα στο πάνω μέρος του για να χωράει το χέρι του παιδιού. Φωτογραφίες αντίστοιχες των καθημερινών αντικειμένων που έχουμε επιλέξει, προτιμότερο

έγχρωμες και πλαστικοποιημένες (από αποκόμματα περιοδικών ή και παιδαγωγικού υλικού από το εμπόριο).

ΕΠΕΑΕΚ 2

Περιγραφή

Τοποθετούμε μερικά αντικείμενα μέσα στο σακούλι ή στο κουτί όπου το παιδί δεν μπορεί να δει τι έχει διαλέξει μέχρις ότου βγάλει το χέρι του από εκεί.

Ενθαρρύνουμε το παιδί να τα ονομάσει και μετά του δίνουμε την εικόνα που ταιριάζει. «Μπράβο! Αυτό είναι ένα κουτάλι (μπορούμε ταυτόχρονα και να σηματοδοτήσουμε τη λέξη προσθέτοντας έτσι περισσότερες πληροφορίες).

Να και η φωτογραφία ενός κουταλιού».

Τοποθετούμε μαζί με το παιδί το αντικείμενο πάνω από τη φωτογραφία. Συνεχίζουμε μέχρις ότου φτάσουμε στα 3 αντικείμενα.

Ξεχωρίζοντας έπειτα τα αντικείμενα από τις φωτογραφίες, τα τοποθετούμε σε δύο σειρές έτσι ώστε τα αντικείμενα να βλέπουν προς το παιδί και σε αρκετή απόσταση οι φωτογραφίες προς το μέρος μας. Αφήνουμε το παιδί και μας δίνει κατόπιν οδηγίας μας ένα αντικείμενο (π.χ. Νίκο, δώσε μου το κλειδί) έτσι ώστε εμείς με τη σειρά μας το ταυτίζουμε με τη αντίστοιχη φωτογραφία. Κάνουμε το ίδιο και με τα υπόλοιπα δύο. Στη συνέχεια αλλάζουμε ρόλους.

Μπορούμε μετά να ζητήσουμε από το παιδί να κλείσει τα μάτια του (ή να του/της κλείσουμε λίγο τα μάτια αφού τον/την ενημερώσουμε για αυτό) ώσπου εμείς να κρύψουμε ή να απομακρύνουμε ανάλογα το δυναμικό του παιδιού, μια από τις φωτογραφίες.

Μετά πληροφορούμε και δείχνουμε στο παιδί ότι κρύψαμε μια από τις φωτογραφίες. (π.χ. Να ένα κουτάλι! Να και η φωτογραφία του. Να μια μπάλα! Να και η φωτογραφία της. Να ένα αυτοκίνητο! αλλά ΠΟΥ είναι η φωτογραφία του; Νίκο, βρες μου το αυτοκίνητο).

Εμείς έχουμε τοποθετήσει τη φωτογραφία μαζί με άλλες δύο λίγο πιο μακριά π.χ. φωτογραφίες μιας πάπιας, ενός φλιτζανιού και του αυτοκινήτου και το παιδί πρέπει να διαλέξει.

Και συνεχίζουμε ομοίως με άλλους συνδυασμούς.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΓΟΥ:

Το παιδί παίρνει ένα αντικείμενο από το σακούλι-κουτί.

Το ονομάζει ή / και σηματοδοτεί.

Το τοποθετεί πάνω στη μοναδική φωτογραφία που έχει μπροστά του.

Παίρνει άλλο αντικείμενο και το τοποθετεί επιλέγοντας ανάμεσα σε δύο (2) φωτογραφίες. Έπειτα διαφορετικό αντικείμενο ανάμεσα σε τρεις (3) φωτογραφίες, και σταδιακά άλλο αντικείμενο ανάμεσα σε έξι (6).

ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ :

- -Ζάρι/ ξύλινος κύβος με φωτογραφίες .Στις πλευρές κολλάμε εικόνες, σκίτσα, σύμβολα... Το παιδί ρίχνει το ζάρι και βρίσκει το αντίστοιχο αντικείμενο.
- -ΠΑΖΛ (ρούχα , μέρη σώματος) Βρίσκει το αντίστοιχο σύμβολο.
- -Lotto
- -Βιβλία με ζώα, ταύτιση εικόνων με σκίτσο-εικόνα

ΠΕΝΤΕ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Ακολουθήστε το παιδί.
2. Υποθέστε πάντα ότι το παιδί προσπαθεί να επικοινωνήσει και φιλοξενήστε αυτές τις απόπειρες με κατάλληλο τρόπο.
3. Σιγουρευτείτε ότι πάντα ανταποκρίνεστε με κάποιο τρόπο στις απόπειρες του παιδιού να επικοινωνήσει.
4. Προσφέρετε μόνο διορθωτική επανατροφοδότηση με ένα θετικό τρόπο.
5. Μιλήστε με το παιδί και όχι στο παιδί, περιορίζοντας τις αυστηρές οδηγίες και εντολές.

ΕΠΕΑΕΚ 2

Ένα πρώτο λεξιλόγιο θα μπορούσε να περιλαμβάνει τις κατηγορίες.

- + Άνθρωποι του άμεσου περιβάλλοντος και σημαίνοντα πρόσωπα.
- + Αντικείμενα με τα οποία έρχεται σε άμεση επαφή το παιδί (φυσικά τα παιχνίδια του).
- + Φαγητό, (όχι μόνο ουσιαστικά, αλλά και ρήματα που σχετίζονται με αυτό).
- + Ζώα.
- + Μέρη του σώματος
- + Ρούχα
- + Λέξεις του άμεσου και ευρύτερου περιβάλλοντος του παιδιού.

Καθώς στην πορεία του χρόνου το λεξιλόγιο, στις παραπάνω κατηγορίες, θα αυξάνεται, θα προστίθενται και καινούργιες κατηγορίες.

Έτσι από τη γενική κατηγορία αντικείμενα του άμεσου περιβάλλοντος θα δημιουργηθούν υποκατηγορίες για:

- + Δωμάτια, και επίπλωση
- + Λέξεις που αφορούν το λουτρό (μπάνιο) και την ατομική υγιεινή.
- + Περιβάλλον εκτός σπιτιού.

Σε ένα τρίτο στάδιο, το λεξιλόγιο και οι κατηγορίες θα δημιουργήσουν άλλες υποκατηγορίες όπως:

- + λέξεις σχολικού περιβάλλοντος
- + ενδιαφέροντα
- + χρώματα, σχήματα, χρόνο, και άλλα..

Επίπεδο μιας λέξης

ΑΝΘΡΩΠΟΙ

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

ΜΑΜΑ

ΜΠΑΜΠΑΣ

ΜΩΡΟ

ΑΔΕΛΦΟΣ

ΑΔΕΛΦΗ

ΖΩΑ

ΓΑΤΑ

ΣΚΥΛΟΣ

ΑΓΕΛΑΔΑ

ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ**ΕΝΔΥΣΗ**

ΜΠΟΥΦΑΝ

ΦΟΡΕΜΑ

ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ

ΚΑΛΤΣΕΣ

ΠΑΝΤΕΛΟΝΙ

ΚΕΦΑΛΙ

ΑΥΤΙΑ

ΜΑΤΙΑ

ΠΟΔΙΑ

ΜΑΛΛΙΑ

ΧΕΡΙΑ

ΣΤΟΜΑ

ΜΥΤΗ

ΦΑΓΗΤΟ

ΠΟΡΤΟΚΑΛΑΔΑ

ΓΑΛΑ

ΝΕΡΟ

ΓΛΥΚΟ

ΚΟΥΤΑΛΙ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ

ΠΟΡΤΑ

ΤΑΞΗ

ΤΡΑΠΕΖΑΡΙΑ

ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ (κούνια)

ΤΟΥΑΛΕΤΑ

ΕΠΕΑΕΚ 2

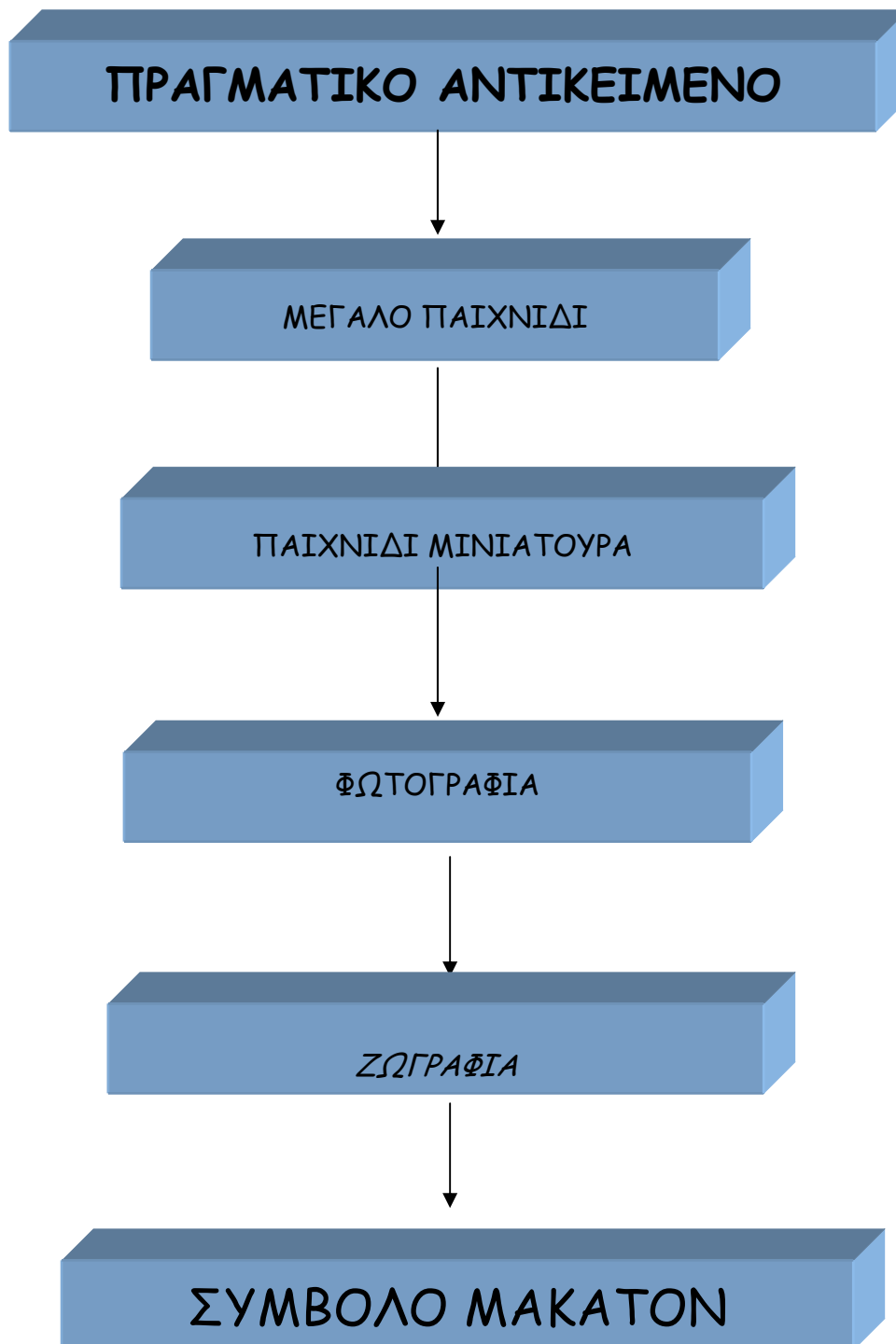
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

ΜΠΑΛΑ
 ΒΙΒΛΙΟ
 ΤΟΥΒΛΑΚΙ
 ΧΤΕΝΑ
 ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ
 ΦΛΥΤΖΑΝΙ
 ΚΟΥΚΛΑ
 ΚΛΕΙΔΙ
 ΠΑΠΟΥΤΣΙ
 ΚΑΛΤΣΑ
 ΚΟΥΚΛΑ
 ΚΟΥΔΟΥΝΙ

Οι στόχοι μας για το παιδιά είναι:

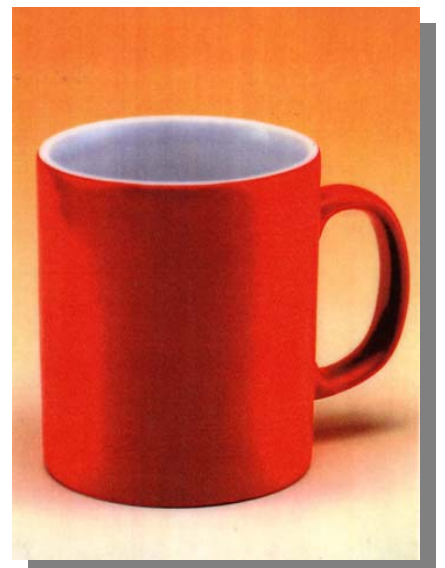
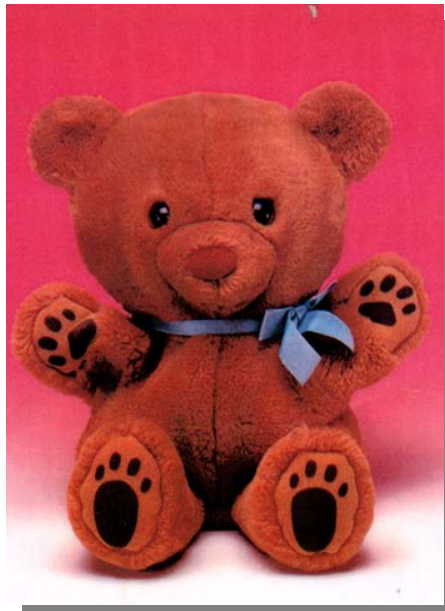
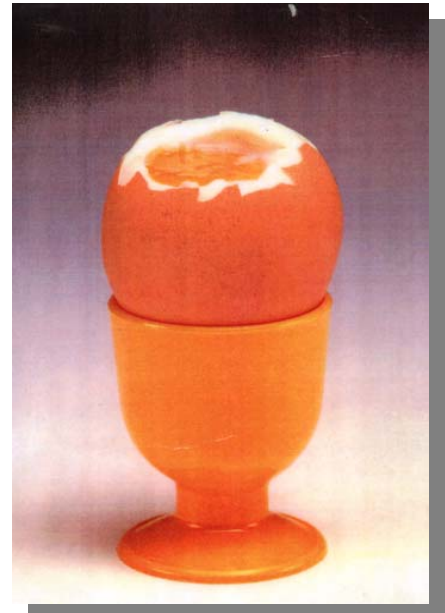
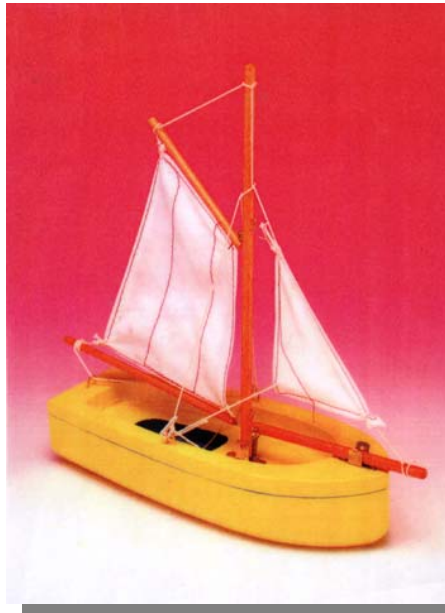
- ✚ Ανάπτυξη της ικανότητας να ακούν / προσέχουν την γλώσσα.
- ✚ Ανάπτυξη δεξιοτήτων προσοχής και ικανότητας εναλλαγής μεταξύ ακουστικού και οπτικού καναλιού.
- ✚ Ανάπτυξη βραχυπρόθεσμης μνήμης με στόχο συγκράτηση λεκτικών πληροφοριών.
- ✚ Ανάπτυξη ικανότητας σύνδεσης λεκτικού και μη λεκτικού περιεχομένου.
- ✚ Ανάπτυξη επικοινωνιακής αυτοπεποίθησης.
- ✚ Ανάπτυξη κατανόησης προφορικού λόγου.
- ✚ Ανάπτυξη έκφρασης του λόγου.

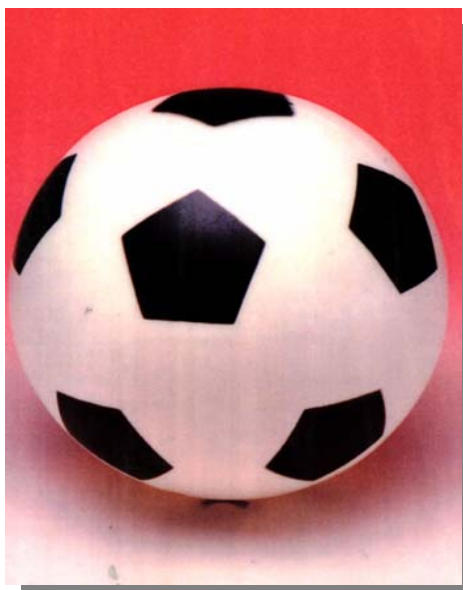
Ανάπτυξη συμβόλου

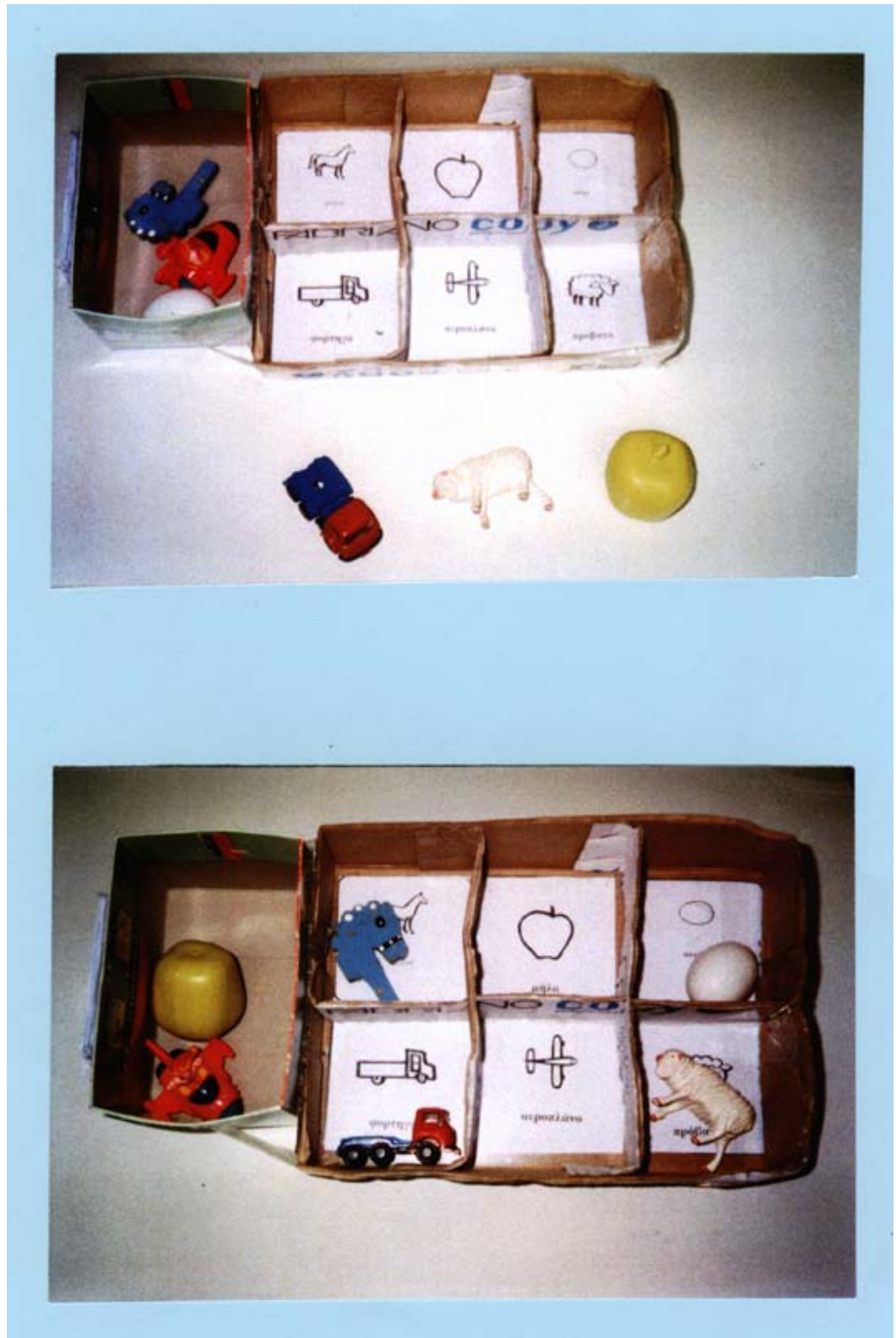
ΕΠΕΑΕΚ 2

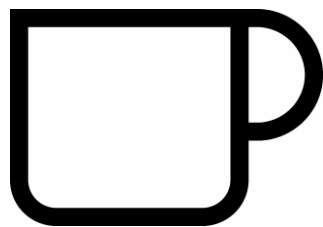

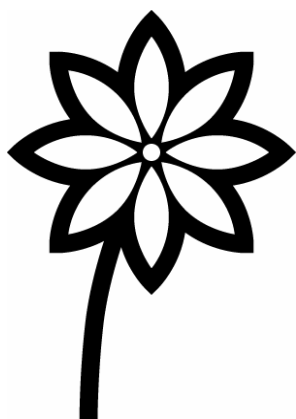

ΕΠΕΑΕΚ 2

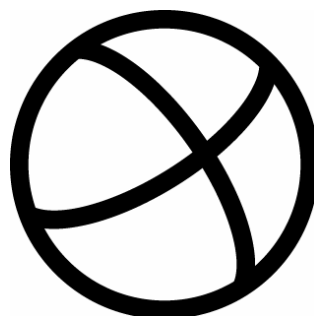
Φλυτζάνι

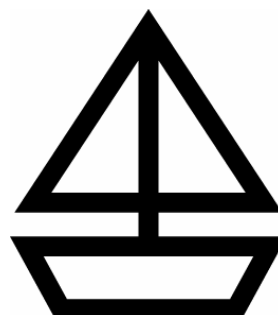
Λουλούδι

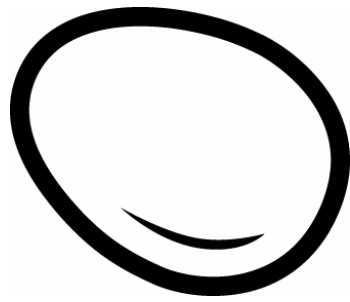
ΕΠΕΑΕΚ 2

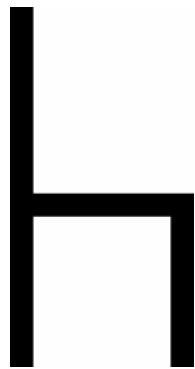
Μπάλα

Βάρκα

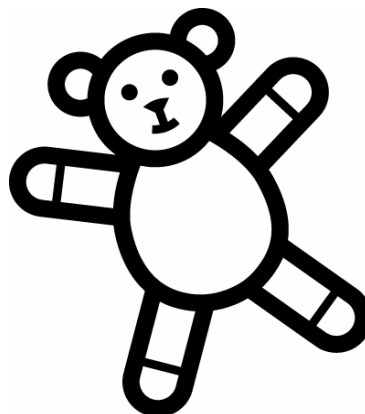
Αβγό

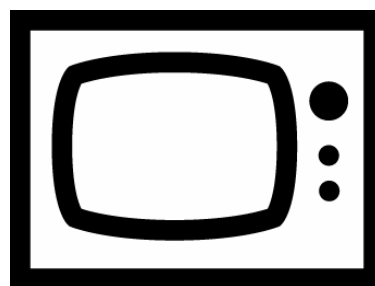
Καρέκλα

ΕΠΕΑΕΚ 2

Αρκουδάκι

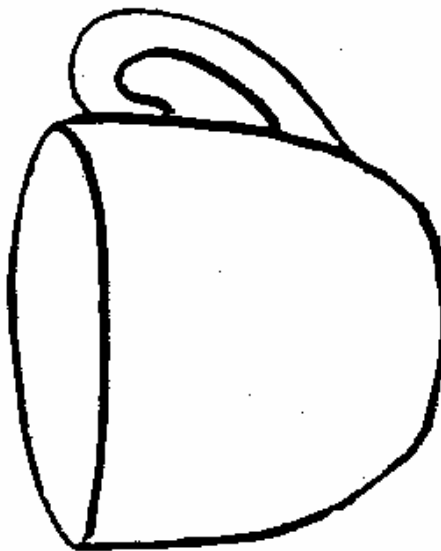
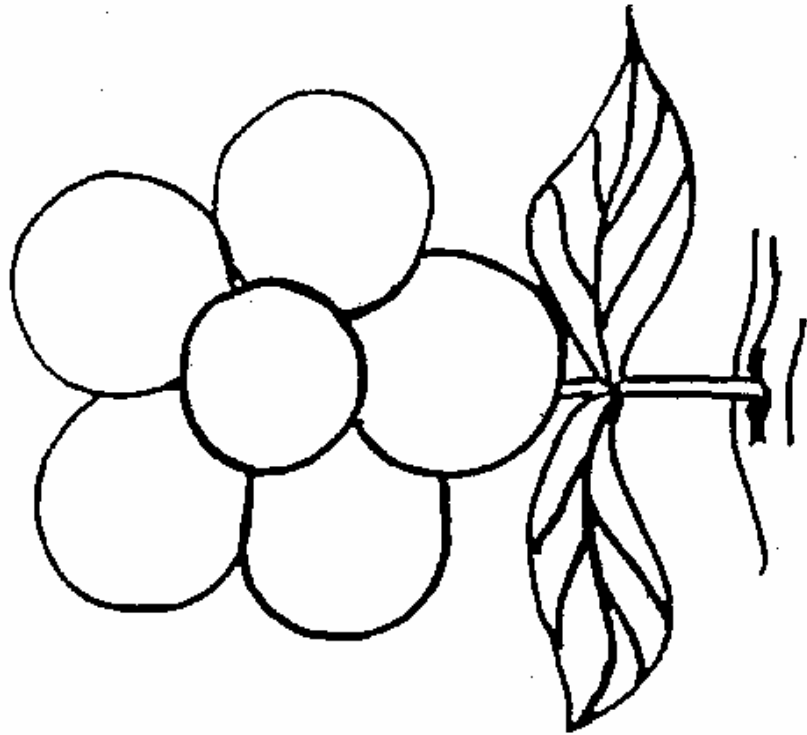
Τηλεόραση

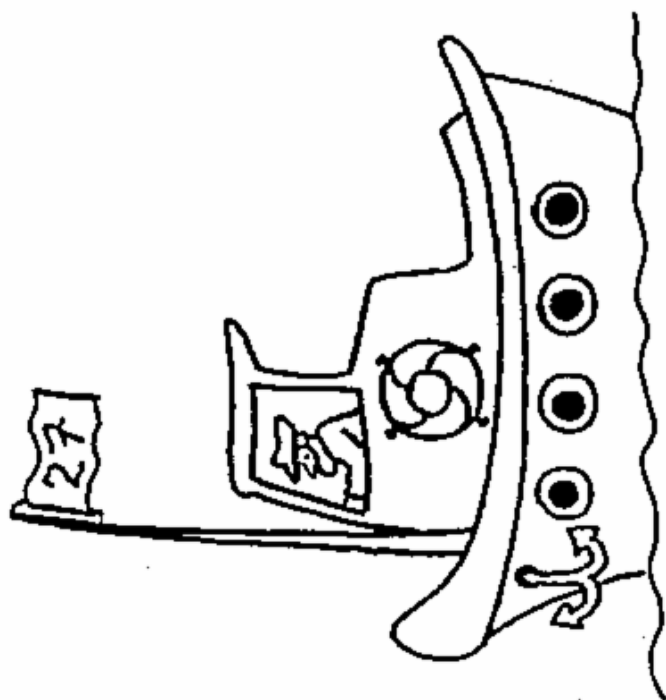
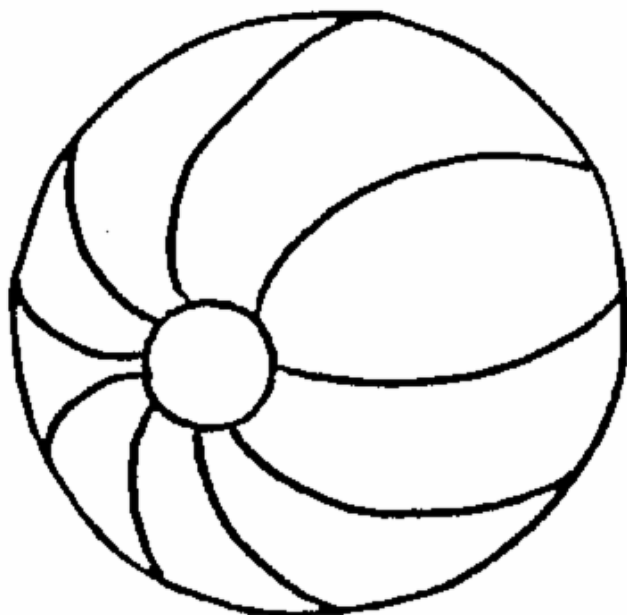

Τηλέφωνο

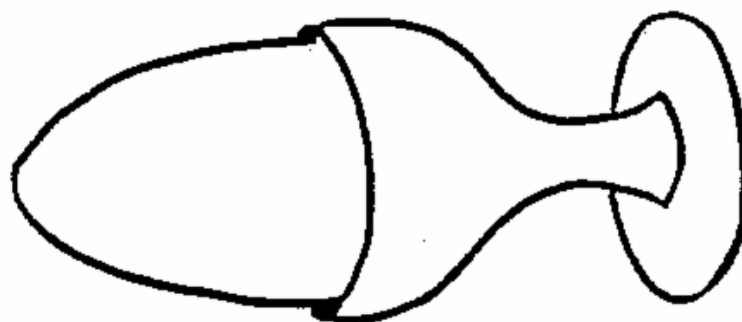
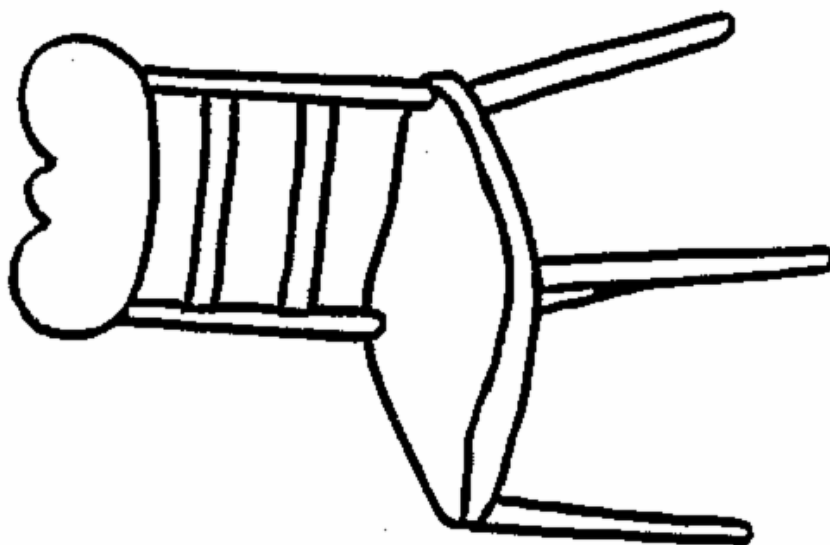
ΕΠΕΑΕΚ 2

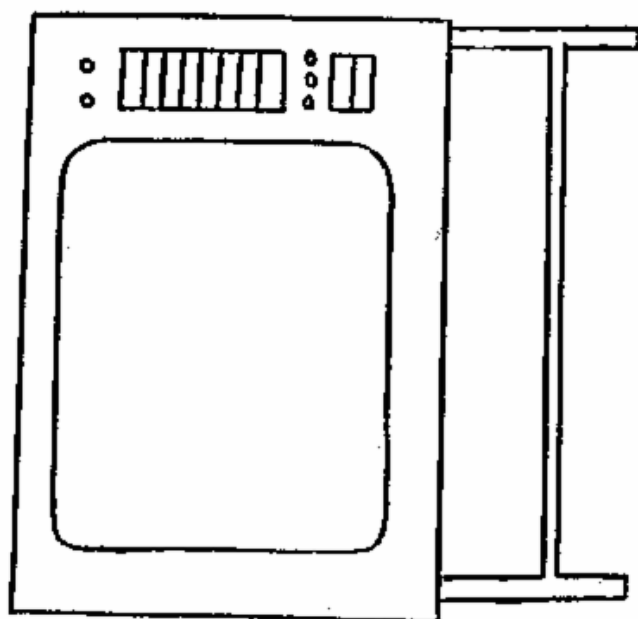
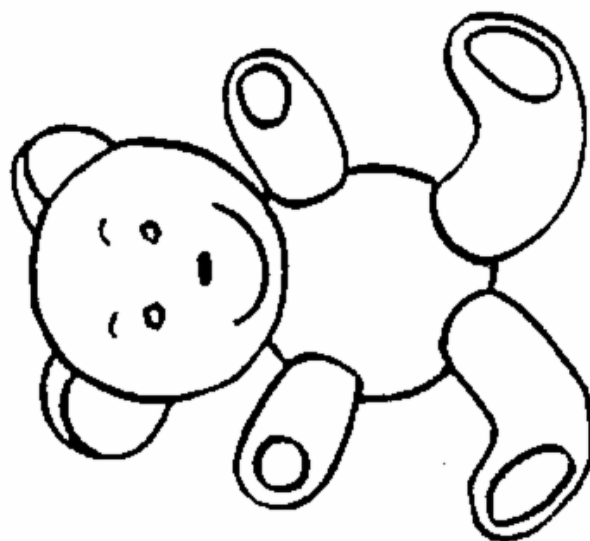

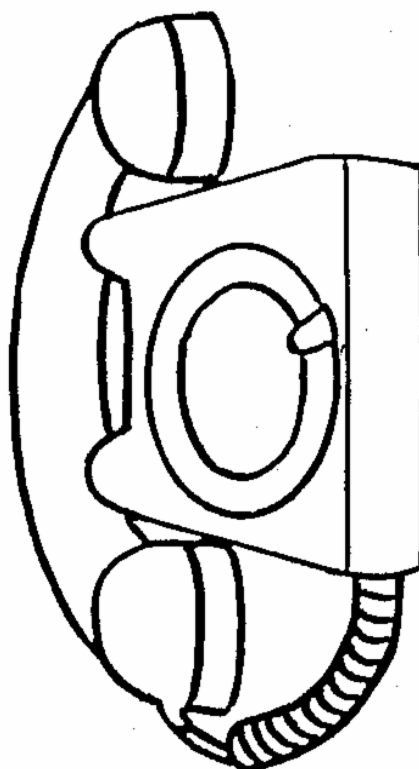
ΕΠΕΑΕΚ 2

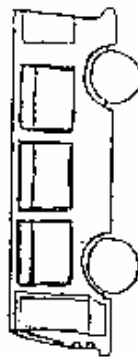
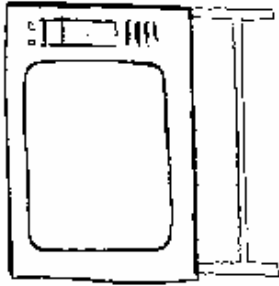
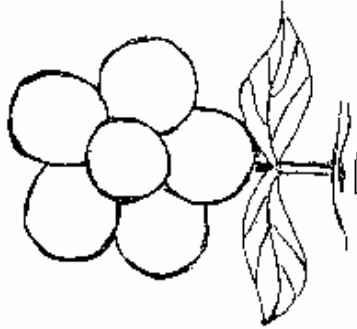
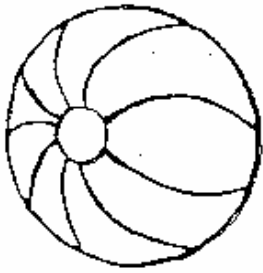

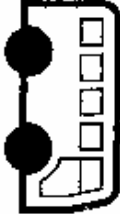

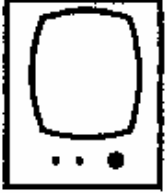

ΕΠΕΑΕΚ 2

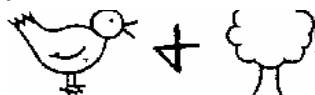

ΕΠΕΑΕΚ 2

<p>λεωφορείο</p> 	<p>αγόρι</p>
<p>αυγό</p> 	<p>τηλεόραση</p>
<p>λουλούδι</p> 	<p>μπάλα</p>

Σύμβολα ΜΑΚΑΤΟΝ – Σειρά ακολουθίας

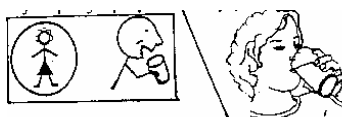
1. Ταιριάζουμε δύο (2) διαφορετικά σύμβολα με δύο (2) διαφορετικές φωτογραφίες ή εικόνες
2. Σαν παιχνίδι μπορούμε να αυξήσουμε τις εικόνες ή τις φωτογραφίες.
3. Ταιριάζουμε αρκετά σύμβολα με μικρότερη επιλογή φωτογραφιών (με βοήθεια και μετά χωρίς βοήθεια)
4. Ταιριάζουμε σύμβολα με αντικείμενα (τσαντούλα που έχουμε μέσα αντικείμενα και τα βγάζουμε ένα-ένα).
5. Δίνουμε στο παιδί ένα σύμβολο και του λέμε να βρει και να το ταιριάξει με το αντίστοιχο αντικείμενο.
6. Σε βιβλία που παρουσιάζουμε στα παιδιά κολλάμε 1-2 σύμβολα.
7. συνδέουμε σύμβολα (πάνω σε ξύλινο stand). Αν τα έχει καταφέρει μέχρι τώρα βάζουμε δύο σύμβολα μαζί και ζητούμε από το παιδί να βρει τα αντικείμενα.

8. Σύμβολα που δηλώνουν ενέργεια. Μικρή επιλογή εικόνων-φωτογραφιών να την ταιριάζει με σύμβολα.

9. Κάνουμε με σύμβολα μικρές προτάσεις-φράσεις που δείχνουν ενέργεια και τις ταιριάζουμε με εικόνες-φωτογραφίες

ΕΠΕΑΕΚ 2

Παράδειγμα εργασίας στη τάξη

ΤΟΜΕΑΣ: ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Οι μαθητές παρουσιάζουν δυσκολίες στη γλώσσα. Αυτή αντιμετωπίζεται διαφορετικά από το σύνηθες σχολείο. Η διδασκαλία γίνεται σε 2 φάσεις:

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ – ΕΚΦΡΑΣΗ

Μας ενδιαφέρει αν ο μαθητής έχει τις βασικές επικοινωνιακές δεξιότητες, τι είδους λεξιλόγιο έχει, αν ενώνει 2 λέξεις, 3 λέξεις, κ.λ.π. και πάνω σ' αυτό ακολουθεί το παράδειγμα.

ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ: Κατανόηση και χρησιμοποίηση **ΠΡΟΤΑΣΗΣ 3 ΛΕΞΕΩΝ**

(Προϋπόθεση: ο μαθητής χρησιμοποιεί πρόταση απλή με 2 λέξεις Υ - Ρ, Ρ - Α, για να περιγράψει όταν του ζητείται, για να μεταφέρει πληροφορίες, ή για να ικανοποιήσει τις ανάγκες του.

Σ' αυτό το επίπεδο δεν μπαίνει η γραμματική. Χρησιμοποιούμε τη σχέση πραγμάτων και γεγονότων μεταξύ τους. Ακολουθείται η προσέγγιση όπου ο μαθητής μέχρι να μπορεί να κατανοεί και να χειρίζεται πρόταση με 4 λέξεις και πάνω, δεν χρησιμοποιείται η γραμματική, δεν αναμένεται από τον μαθητή να χρησιμοποιήσει γραμματικούς τύπους και δεν διορθώνονται απαιτώντας το από τον μαθητή.

ΛΕΞΕΙΣ: Οι απαραίτητες να κατανοηθούν για να εκτελέσει μία εντολή.

Π.χ. «Βάλε το **μικρό κουτάλι μέσα στο φλυτζάνι**»

Το παράδειγμα που ακολουθεί είναι μία ολοκληρωμένη δραστηριότητα που μπορεί να κρατήσει και αρκετές εβδομάδες.

Καθώς όπως αναφέρθηκε ο μαθητής χρησιμοποιεί πρόταση 2 λέξεων, τώρα θέλουμε να αυξήσουμε την πρόταση σε 3 ΛΕΞΕΙΣ = Υ – Ρ - Α.

Πρέπει ο μαθητής να καταλάβει ότι οι λέξεις δεν μπαίνουν όπως – όπως, αλλά σε μία πολύ συγκεκριμένη σειρά (Πρώτα το πρόσωπο που ενεργεί = Υ, μετά η ενέργεια = Ρ και τρίτο το αντικείμενο της ενέργειας = Α.

ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ:

- ✚ Να αυξήσει το λεξιλόγιό του σε ουσιαστικά και ρήματα
- ✚ Να αρχίσει να χρησιμοποιεί προσδιορισμούς: επίθετα και επιρρήματα

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ που απαιτούνται:

Ο μαθητής πρέπει να κάνει βλεμματική επαφή, να έχει οπτικοκινητικό συντονισμό, λεπτή κινητικότητα, να κάνει κατηγοριοποίηση, να βάζει στη σωστή σειρά, σωστή ακολουθία.

ΥΛΙΚΑ:

- ✚ Ο χώρος της τάξης, όπου μπορεί να γίνει παιχνίδι με κίνηση από τους μαθητές και τον δάσκαλο
- ✚ Πραγματικά αντικείμενα και παιχνίδια
- ✚ Μινιατούρες
- ✚ Φωτογραφίες, εικόνες ζωγραφιές σε μορφή κάρτας
- ✚ Lotto, τόμπολες
- ✚ Κάρτες με τα σύμβολα του ΜΑΚΑΤΟΝ
- ✚ Ξύλινη βάση με υποδοχή για να στέκονται οι κάρτες
- ✚ Το Ντοσιέ του παιδιού

ΕΠΕΑΕΚ 2

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

(Καθώς αναφέρθηκε πιο πάνω η διδασκαλία γίνεται σε δύο φάσεις)

Πρώτα **ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ**

και αφού τελειώσουμε μ' αυτή προχωρούμε στην **ΕΚΦΡΑΣΗ**

Μπορούμε να ξεκινήσουμε με παιχνίδι με πραγματικά αντικείμενα. Μπορούμε ωραία να εκμεταλλευτούμε την ώρα του δεκατιανού. Δίνουμε πολλές εντολές που πρέπει να εκτελέσει ο μαθητής. Εδώ γίνεται παιχνίδι για την **κατανόηση** των λέξεων, όπου **ΔΕΝ** απαιτείται λεκτική απάντηση. Π.χ.

- + Δώσε στο Γιάννη να πει χυμό
- + Δώσε στην Όλγα να φάει κρουασάν
- + Δώσε στον Ζαχαρία να πει νερό

Μπορούν να γίνουν ακόμη πολλά παιχνίδια του τύπου:

- + Βάλε το καπέλο στη Χαρίκλεια
- + Βγάλε το μπουφάν από τον Τζώνη
- + Φόρεσε τα γάντια στον Γιάννη

Παιχνίδια με πραγματικά αντικείμενα και μεγάλα παιχνίδια

- + Βάλε το κουτάλι πάνω στο βιβλίο
- + « το κλειδί κάτω από το βιβλίο
- + « το κλειδί πάνω στο φλιτζάνι
- + « το μήλο πάνω στην τηλεόραση
- + « το μολύβι πάνω στο κρεβάτι
- + « τη γάτα πάνω στο τραπέζι
- + « τη μπάλα κάτω από το τραπέζι
- + Πλύνε τα χέρια της κούκλας
- + Σκούπισε το πρόσωπο της κούκλας

Ανάλογα παιχνίδια με μινιατούρες και επιπλάκια του κουκλόσπιτου

- + Βάλε τον κύριο να καθίσει στην πολυθρόνα
- + Βάλε το αγοράκι να κοιμηθεί στο κρεβάτι

Ανάλογη προσπάθεια για συμβολικό παιχνίδι με παρόμοιες εντολές

Παιχνίδι με κάρτες – φωτογραφίες

- ✚ Δώσε μου το **κορίτσι** που **πλένει** τα **πιάτα**
- ✚ Δώσε μου το **αγόρι** που **κλείνει** την **πόρτα**
- ✚ Δώσε μου το **κορίτσι** που **στρώνει** το **κρεβάτι** Κ.Ο.Κ.

Γίνεται πάρα πολύ τέτοιο παιχνίδι ώστε να σιγουρευτούμε ότι το παιδί **κατανοεί** και ανταποκρίνεται σωστά και προχωρούμε στο κομμάτι της **έκφρασης**.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ: Δίνουμε στον μαθητή την παραπάνω κάρτα. Επειδή συνήθως οι μαθητές δεν δείχνουν ενδιαφέρον ξεκινάει ο δάσκαλος να δημιουργήσει μία κατάσταση επικοινωνίας που να παρακινήσει τον μαθητή να ανταποκριθεί. Εννοείται πως γίνεται εξατομικευμένη διδασκαλία και επειδή συνήθως οι μαθητές ακόμη κι αν βρίσκονται στο επίπεδο των 2 ή 3 λέξεων, όταν τους γίνει η απλή ερώτηση **τι κάνει το κορίτσι;** (Δεν συζητάμε βέβαια για ερώτηση του τύπου **τι βλέπεις εδώ;**) προτιμούν να απαντούν μονολεκτικά χρησιμοποιώντας το ουσιαστικό και συνήθως η απάντηση θα είναι **«μήλο»**, εγώ ξεκινώ με την ερώτηση **τι κάνει το κορίτσι το μήλο;** Οπότε πιθανότατα η απάντηση θα είναι τρώει. **«Μπράβο τρώει μήλο»**.

ΕΠΕΑΕΚ 2

Συνεχίζουμε:

Ποιος τρώει μήλο;

Απάντηση **το κορίτσι** «Σωστά το κορίτσι τρώει μήλο»

Τι κάνει το κορίτσι; Απάντηση

Τρώει μήλο «Ωραία το κορίτσι τρώει μήλο»

Ή άλλες
φωτογραφίες για
παράδειγμα:

(Δεκτές απαντήσεις είτε με λεκτική εκφορά, είτε με νόημα, είτε με το να δείξει ένα σύμβολο από έναν αριθμό συμβόλων που έχει ο μαθητής κοντά του, που τα γνωρίζει καλά και τα χρησιμοποιεί).

« Έλα τώρα έτσι όπως τα είπαμε να τα βάλουμε και να τα δούμε ωραία, να τα γράψουμε».

Ο δάσκαλος βάζει καθώς λέει την πρόταση, τις κάρτες με τη σειρά στην ξύλινη βάση:

(Ο μαθητής έχει συνηθίσει να τοποθετεί τις κάρτες με τα σύμβολα στην βάση με την αυλακιά αρχίζοντας από τα αριστερά που είναι το αστεράκι).

Ξεκινάμε ζητώντας από τον μαθητή να ΑΝΤΙΓΡΑΨΕΙ την πρόταση. Ο δάσκαλος

βάζει και το

Έλα τώρα να το διαβάσουμε ωραία.

Ο μαθητής «διαβάζει» τις λέξεις με τη σειρά και βλέπει ταυτόχρονα και τη φωτογραφία για την οποία μιλάμε.

(Αυτονόητο είναι ότι επιβραβεύεται με πολύ ενθουσιασμό από τον δάσκαλο).

Όταν φτάσει να αντιγράψει ο μαθητής μόνος του, δηλ. να βάζει και τα τρία σύμβολα με τη σειρά καθώς βλέπει την πρόταση που έχει φτιάξει ο δάσκαλος, το επόμενο βήμα είναι να τοποθετήσει μόνος του

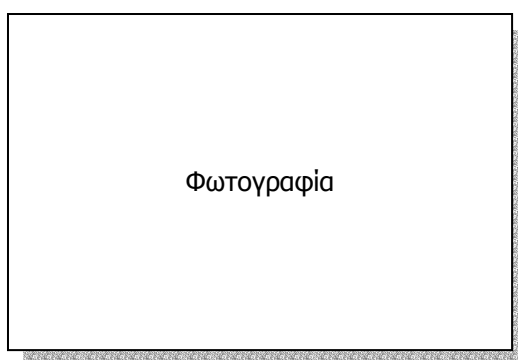
ΕΠΕΑΕΚ 2

τις κάρτες και να φτιάξει την πρόταση Υ – Ρ – Α επιλέγοντας από έναν αριθμό καρτών που του έχει βάλει ο δάσκαλος μπροστά του.

Καλό είναι για ξεκίνημα να έχει να κάνει πρόταση επιλέγοντας ανάμεσα από 4 κάρτες (2Υ – 1Ρ – 1Α) ή (1Υ – 2Ρ – 1Α) ή (1Υ – 1Ρ – 2Α) και αυξάνουμε σταδιακά ώσπου να καταφέρει να βάλει τις 3 σωστές κάρτες που χρειάζεται για να περιγράψει τη φωτογραφία.

Στα συνέχεια « Έλα τώρα να γράψουμε και στο βιβλίο σου αυτό που έφτιαξες και το διάβασες».

και μπαίνει στο ντοσιέ του παιδιού το μάθημα:

Το κορίτσι

τρώει

μήλο

(Κάτω από τα σύμβολα μπορούν να υπάρχουν και οι γραπτές λέξεις).

ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΣ γίνονται προτάσεις που κατά τον ίδιο τρόπο φτιάχνει ο μαθητής και μπαίνουν 2 ή 3 στη σελίδα, χωρίς φωτογραφίες όπου μπορεί να μένει το ίδιο υποκείμενο και ρήμα και να αλλάζει το αντικείμενο.

Π.χ. Το αγόρι τρώει μπανάνα
 Το αγόρι τρώει κρουασάν
 Το αγόρι τρώει σουβλάκι

ή αλλάζει το υποκείμενο

Π.χ. η κυρία πίνει χυμό
 ο δάσκαλος πίνει χυμό
 ο μπαμπάς πίνει χυμό

Όλα αυτά βέβαια με σύμβολα που είναι ΛΕΞΕΙΣ = ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Τι ακολουθεί στη συνέχεια:

Στο επίπεδο των 3 λέξεων εκτός από τη βασική μορφή της πρότασης Υ – Ρ – Α, όταν την κατακτήσει ο μαθητής, ανήκουν και προτάσεις των παρακάτω τύπων:

Κατάσταση + τόπος + κτήση

π.χ. Κοιμάται (στο) κρεβάτι (του) παππού. Κάθεται (στην) καρέκλα (του) Γιώργου.

Ενέργεια + τόπος + κτήση

π.χ. Τρέχει (στο) αυτοκίνητο (της) νονάς. Πηγαίνει (στο) σπίτι (του) θείου.

Αντικείμενο + τόπος + κτήση

π.χ. (Βάλε) (το) κουτάλι (στο) ποτήρι (της) κούκλας.

ή

(Το) κουτάλι (είναι) (στο) ποτήρι (της) κούκλας.

ΕΠΕΑΕΚ 2

μεταφορά + κτήση

π.χ. (Πήγαινε) (το) σκύλο (στο) σπίτι (του) παππού.
(Βάλε) (το) τετράδιο (στην) τσάντα (της) Δήμητρας.

πράξη + αντικείμενο + πρόσωπο

π.χ. Πέτα (τη) μπάλα (στο) μπαμπά.
Δώσε (το) βιβλίο (στο) δάσκαλο.

πράξη + αντικείμενο + κτήση

π.χ. Πέτα (τη) μπάλα (στο) μπαμπά.
Δώσε (το) βιβλίο (στο) δάσκαλο

πράξη + τόπος + κτήση

π.χ. Πήγαινε (στο) σπίτι (του) παππού.
Κάθισε (στην) καρέκλα (του) Γιάννη.

Επιρρήματα (μέσα, κάτω, πάνω)

1.

υποκείμενο + επίρρημα + τόπος

π.χ. (Το) κουτί (είναι) κάτω (από το) τραπέζι.

(Το) πουλί (είναι) πάνω (στο) δέντρο.

(Το) ψαλίδι (είναι) μέσα (στο) ντουλάπι.

2.

επίρρημα + τόπος + κτήση

π.χ. (-Που είναι το μήλο;) - Μέσα (στο) πιάτο (του) μπαμπά.

(-Που είναι το βιβλίο;) - Πάνω (στο) τραπέζι (του)

δασκάλου.

3.

πράξη + επίρρημα + τόπος

π.χ. Κάθησε κάτω (από το) δέντρο.

Στάσου πάνω (στο) κρεβάτι.

ΕΠΕΑΕΚ 2

Επίθετα (μεγάλο, μικρό)

1. **κατάσταση + τόπος + επίθετο**

π.χ. Κοιμάται (στο) μικρό κρεβάτι.

2. **ενέργεια + επίθετο + αντικείμενο**

π.χ. Πλένει (το) μικρό ποτήρι.

3. **πράξη + επίθετο + αντικείμενο**

π.χ. Πλύνει (το) μικρό ποτήρι.

Κλώτσα (τη) μικρή μπάλα.

Κάθισε (στη) μικρή καρέκλα^

4. **αντικείμενο + τόπος + επίθετο**

π.χ. (Βάλε) (τα) χρώματα (στο) μικρό κουτί.

ή Τα χρώματα (είναι στο) μικρό κουτί.

5. **αντικείμενο + επίθετο**

π.χ. Πήγαινε (το) μικρό λουλούδι (στο) παράθυρο.

Πήγαινε (το) μεγάλο πιάτο (στο) μπαμπά.

Άλλες δομές με έμφαση στην έκφραση1. **Ερωτήσεις 2-3 λέξεων (πού, πότε, ποιος)**

π.χ. Που (είναι ο) μπαμπάς;
Ποιος (θα έρθει) μαζί;
Πού (είναι η) μεγάλη μπάλα;

2. **χαιρετισμοί**

π.χ. Καλημέρα κύριε Γιάννη!

3. **εντολή ή παράκληση**

π.χ. Ένα κρουασάν παρακαλώ.

4. **άρνηση – απόρριψη – αδυναμία**

π.χ. (-Κάθησε στη μικρή καρέκλα) -Όχι, (στη) μικρή καρέκλα.
(-Είναι αυτό λεωφορείο;) - Όχι, (αυτό δεν είναι) λεωφορείο
(δείχνοντας ένα αυτοκίνητο)

-Μη παίζεις (με το) αυτοκίνητο (μου).

-Δέσε τα κορδόνια) σου

-Όχι δεν μπορώ.

ΕΠΕΑΕΚ 2

Τα αρνητικά μας είναι αρκετά ακόμη και μονολεκτικά.

5.

Δήλωση

π.χ. Αυτό είναι πουλί

6.

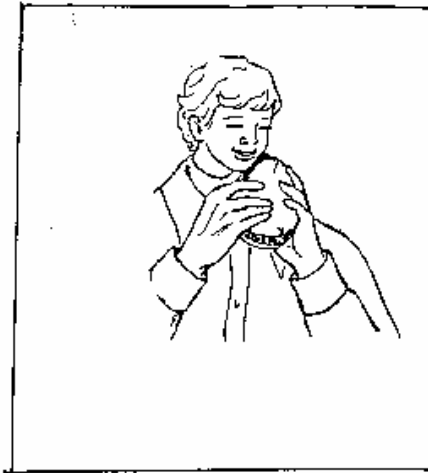
Δήλωση χρήσης

π. χ. Το μήλο το τρώμε

Το πουλόβερ το φοράμε

* * Αρκετές 2 λέξεις

Για να ελέγξουμε αν πράγματι ο μαθητής κατανοεί 3 λέξεις μπορούμε να του δίνουμε σει από 4 κάρτες όπως στο παράδειγμα που ακολουθεί:

Ερώτηση: Που είναι η κοπέλα που τρώει μπιφτέκι (ή χάμπουργκερ);
ή Δείξε μου την κοπέλα που τρώει μπιφτέκι (ή χάμπουργκερ);

Στο παράδειγμα για να ανταποκριθεί με συνέπεια ο μαθητής πρέπει να κατανοεί 3 λέξεις :

- κοπέλα
- τρώει
- μπιφτέκι